

Herfst op de Brunsummerheide

INFO Herfst 2020

Verenigingsblad van IVN De Oude Landgraaf

Verschijnt 4 x per jaar

Opgericht 2 april 1968 als afd. Schaesberg-Nieuwenhagen

www.ivn.nl/afdeling/de-oude-landgraaf

BESTUUR:

VOORZITTER:	Crit Geraets	2022
	Voortstraat 12 6373 AW Landgraaf Tel. 045-5311503	
SECRETARIS:	Mariet Kölgen	2024
	Onderstestraat 34 6415 PZ Heerlen tel. 045 - 5327618	
PENNINGMEESTER:	Frans van den Camp	2023
	Larikslaan 13 6371 KE Landgraaf 045 - 5321427	
	BESTUURSLEDEN:	
	Jo Robberts	2023
	Pierre Tillmanns	2022
	Frits Kusters	2024

Secretariaat:

Onderstestraat 34, 6415 PZ Heerlen

E-mail: ivnmarietkolgen@hetnet.nl Rekeningnummer:

NL67 RABO 0352 4849 18 t.n.v. F.A.A. van den Camp

IVN Landgraaf.

WERKGROEPEN:

Wandelwerkgroep

Voor informatie bellen: Jos Littmann, tel. 045 -5322273

Organiseert: Ochtend- middag- of avondwandelingen, ca 2 ½ uur.

Vogelwerkgroep

(bijeenkomst iedere vrijdagochtend)

Voor informatie bellen: Math Marell 06 42355968

Vogelobservatie in het veld, vogelbescherming, vervaardiging, ophangen en controle van nestkastjes.

Paddenwerkgroep

Organiseert jaarlijkse overzetactie amfibieën op diverse locaties.

Voor informatie bellen of mailen: Fon Wachelder, tel 045 - 2055413, fonwachelder@gmail.com

Adres Bosrand: Puddelerweg 59 & 59A, Landgraaf.

Hebt u er al eens aan gedacht om actief lid te worden?

Bij bovenstaande werkgroepen is iedereen welkom.

Voorwoord

Op 12 september werd met de Wandelwerkgroep voorgewandeld in het bijzonder mooie gebied van de Teverenerheide. Wat een afwisseling, wat een stilte en rust en wat veel natuur om te bewonderen: heideland, monumentale bossen, zeeën van adelaarsvarens, brede zandpaden, oude groeves en veel informatieborden over geschiedenis en totstandkoming van dit gebied.

De eerste echte wandeling die op 20 september plaatsvond, was een uitdaging. In het nieuwe normaal moest alles anders. Er werd van te voren over nagedacht. We waren in de wandelwerkgroep optimistisch: in de buitenlucht is het risico op besmetting vele malen kleiner. Wel moest iedereen zich met naam en tel.nr. registreren voor het geval dat...

Fon Wachelder die de wandeling zou leiden, bereidde zich goed voor. Nu nog de deelnemers...en die kwamen op 20 september – ondanks of dankzij corona – 31 mensen stonden klaar om de mooie wandeling te maken. Het was geen probleem om afstand te houden, bleek al gauw.

1.

Iedereen was geïnteresseerd. Het werd een mooie ochtend. Een mooie opsteker voor onze afdeling en de bevestiging dat deze actie waardevol is. Kijk naar de foto's elders in deze INFO.

Mariet Kölgen

Wandelen in 2020

De volgende wandelingen willen we dit jaar nog organiseren...

- *4 oktober*, Wandeling Houthem Sint Gerlach, Start om 10.00 uur vanaf de parkeerplaats bij het complex Houthem/Sint Gerlach, door Henny.
- *8 november*, Wandeling Eygelshoven kerkhof, Grote boslocatie, Start om 10.00 uur bij de begraafplaats Boomgaardskuilweg, Eygelshoven, door Marianne.
- *13 december*, Wandeling Volmolen Epen, Start om 10.00 uur op de parkeerplaats bij de Volmolen in Epen, door Fon.

Voor iedere wandeling wordt een publicatie gemaakt en - zo mogelijk - in de INFO en LD gepubliceerd, per mail aan de leden verstuurd en op fb geplaatst

Als u meer informatie wenst, kunt u altijd de leiders van de wandelingen bellen. Hier volgen

de telefoonnummers:

Jos Littmann, tel. 045 - 5322273

Henny Esser, tel. 06 13779438

Fon Wachelder, tel. 06 49067997

Marianne Slangen, tel. 06

55733866

Mariet Kölgen, tel. 06 53204877

2.

Website

Op onze website (www.ivn.nl/afdeling/de-oude-landgraaf) kunt u alles vinden over onze afdeling: wandelingen, werkgroepen, activiteiten, berichten, foto's en alle nieuws dat voorhanden is.

Kijk eens wat vaker op onze website, want het laatste nieuws over De Oude Landgraaf kunt u hier steeds vinden.

IVN Parkstad - dag

Ook dit jaar organiseert de IVN Regio Parkstad weer een IVN Parkstaddag. Verleden jaar in Landgraaf was dat een mooie dag waar IVN-ers uit de regio elkaar konden ontmoeten. Het doel van die dag is om IVN-ers uit de regio elkaar te laten ontmoeten en kennis te laten maken met activiteiten van het IVN.

Graag nodigen we dan ook alle IVN-ers die interesse hebben uit om aan deze dag deel te nemen, dus niet alleen bestuursleden of vertegenwoordigers in het regio-overleg, maar alle IVN-ers die zich in meer of mindere mate betrokken voelen bij hun afdeling of er meer betrokken bij willen raken. Ook nieuwe leden die in de afgelopen periode lid zijn geworden worden van harte uitgenodigd.

De IVN Parkstaddag 2020 zal plaats vinden op zaterdag 31 oktober aanstaande.

3.

Deze keer mogen we te gast zijn bij IVN Heerlen. Uiteraard zullen wij bij de organisatie er rekening mee houden dat in verband met corona de nodige maatregelen genomen worden om de dag veilig te laten verlopen. Hierdoor kunnen maximaal 30 personen aan de dag deelnemen.

Noteer de datum alvast in je agenda. Eind september verwachten wij meer details te kunnen presenteren. Het is ook al mogelijk om je voorlopig aan te melden, dan krijg je van ons persoonlijk bericht als duidelijk is hoe we de dag precies gaan invullen. Dat voorlopig aanmelden kan via de mail: ivnregioparkstad@gmail.com of telefonisch bij Miep Pieters (045-7074055 of 06-49922446e dag deelnemen.

4.

De organisatoren gaan in de komende weken aan de slag om het programma van de dag vorm te geven.

Waarschijnlijk gaan hoogstamfruitboomgaard de Loorenhof en ook de Weltermolen een rol spelen.

De Poel

Bijna zijn de benodigde financiën voor een **nieuwe poel** op ons terrein nu binnen. Hoofdzakelijk de verdienste van onze voorzitter die verschillende sponsorbronnen wist aan te boren. We gaan samen met het IKL hiermee zo vlug mogelijk aan de slag. We houden u op de hoogte.

Bomenfestival IVN LIMBURG

De afdelingen is gevraagd om in 2021 deel te nemen aan een BOMENFESTIVAL. Iedere afdeling zou dan een activiteit moeten

organiseren waarin bomen centraal staan.

We hebben ons bedacht dat bomen tegenwoordig voor problemen en verwarring zorgen. Waarom worden zoveel bomen gekapt? Waarom zijn we niet tijdig geïnformeerd? Waarom hebben we geen inspraak gehad? Was die bomenkap wel nodig?

5.

En wij, en de gemeente krijgen daar steeds meer vragen over.

De antwoorden zijn heel divers en niet altijd bevredigend. Goede informatie is dringend nodig. Het ligt dus voor de hand dat de bomenactiviteit vooral daarover gaat. De

gemeente wil dit waarschijnlijk met ons samen aanpakken. Twee vliegen in een klap. Gegarandeerd komen er publicaties over dit plan.

NIEUWE BANKREKENING

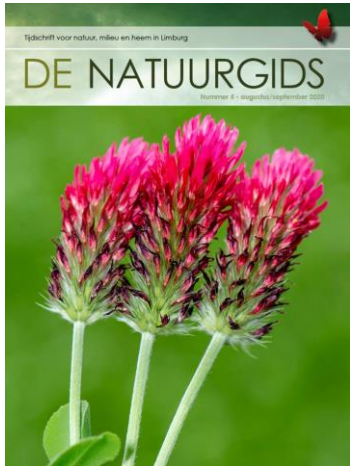
Ons bestuur heeft een nieuwe bankrekening bij de RABO-bank geopend. Voor verenigingen biedt de RABO-bank voordelen. Hierover wordt u uitgebreid geïnformeerd bij het versturen van facturen.

Voor degenen die iets willen regelen en/of wijzigen met de automatische afschrijving is hier al het nummer:

NL67 RABO 0352 4849 18 t.n.v. F.A.A. van den Camp IVN Landgraaf.

6.

De mooie **Natuurgids** die de meesten van onze leden 8x per jaar ontvangen wordt met ingang van 1 januari 2021 met € 1,50 verhoogd. Via de vereniging betaalt u dan voor de 8 nummers € 17,-. U zult dat zien dat we dat verrekenen in de factuur die we in november sturen.

Jaarlijks uitje voor actieve leden

In juni was het dagje uit gepland, maar corona zat dwars en alles werd uitgesteld.

Op 14 augustus zou het eindelijk plaatsvinden. Ruim 20 leden van De Oude Landgraaf, allen actief in de vereniging, trokken hun IVN poloshirt aan en meldden zich op slot Schaesberg waar een gastvrije ontvangst wachtte.

Het begon met een introductie over de geschiedenis van het kasteel, waarbij voor iedereen nieuwe feiten werden meegedeeld. Gewapend met die kennis keken we met meer respect naar de omgeving en alle plannen die al gedeeltelijk uitgevoerd zijn, maar die na veel jaren pas voltooid zullen zijn. Intussen vinden er op het slot allerlei andere activiteiten plaats en daar mochten we getuige van zijn en op een bescheiden manier actief meedoen.

7.

Zo wordt er aan houtbewerking gedaan, is er een prachtige tuin aangelegd waarin de bloemen staan die eeuwen geleden ook in trek waren (vrijwilligers voor tuinwerk zijn nog welkom), is er een kinderboerderij en een smederij in aanbouw. De smederij wordt beetje bij beetje in vakwerkstijl opgetrokken en gasten mogen meehelpen. Een waar genoegen bleek het om leem met water te mengen en te kneden, vervolgens op de steiger te klimmen en de muren te zien groeien tussen de wilgentenen die al opgebouwd waren.

Op de foto's kun je zien hoe leuk het was en hoeveel plezier we hadden....

8.

De mooie tuin werd geïnteresseerd bekeken.

En omdat een dag later volgens oude traditie de “kroeëwusj” wordt gezegend, gaan we onder leiding van een kordate dame met bloemen uit de tuin een eigen kroeëwusj samenstellen. De geneeskrachtige eigenschappen van de traditionele inheemse kruiden worden daarna op een geestige manier uit de doeken gedaan.

9.

Nog veel meer is te vertellen.....

..... over de mooie geiten die rechtstreeks uit Bokrijk komen, over de ontspannen sfeer met stekelige opmerkingen heen en weer, over en het lekker eten en drinken en over het zonnetje dat alles nog vrolijker maakt.....een schitterende, geslaagde dag was het!

10.

Limburgse heuvels zijn rijk door de arme grond

Een artikel uit de Volkskrant in coronatijd (ommetjes). Hierin een verslag van een wandeling aldaar, een wandeling op zoek naar de invloed van stikstof op de natuur. In Zuid-Limburg zie je het verschil tussen landbouwgrond en natuur aan de bloemen.

Stikstof

We maken een tochtje met stikstof als thema, maar willen de stemming niet bederven. Te veel stikstof zorgt voor problemen in de natuur en leidde zelfs tot een bouwstop.

De vraag is wat stikstof aanricht in de natuur?

Startpunt is kasteel Schaloen in Oud-Valkenburg, een in Maastrichts krijt opgetrokken kasteel in een lob van de Geul. Ja, de facaden staan nog overeind in Zuid-Limburg, zegt mijn steun en toeverlaat van vandaag, Joop

Kasteel Schaloen

Schaminée, gelauwerd bioloog, botanicus, Limburger en nog veel meer.

11.

Hier zien we direct de ellende. We kijken uit op een graslandje voor het kasteel. Zonder de stikstofdeken die over ons land ligt, zou dit een zogenaamd ‘dotterbloemhooiland’ zijn, zegt Schaminée. Hier hadden orchideeën kunnen staan en ander mooie soorten zoals ratelaren en de echte koekoeksbloem. En in de randen wilde marjolein en agrimonie.

ratelaar

“Ik kan zo dertig soorten noemen die hier nu niet staan”. In plaats daarvan kijken we, zegt de bioloog, naar ‘het dominante spul van de droge voedselrijke graslanden’, door stikstof verrijkt, dus: brandnetel, witbol, kropaar, kleefkruid, hondsdrif, glanshaver. “Vette soorten, doordouwers’, die geen ruimte laten voor de subtielere soorten.

Doalkesberg

We gaan een stukje de Doalkesberg op, heuvelopwaarts ligt een mergelgroeve. We kijken naar de kalkgraslanden op de hellingen onder de rotswand. Een bewijs dat het al vrij snel goed kan komen op het moment dat bemesting stopt en de “verschraling” begint. De kalkrijke graslanden op de Limburgse hellingen zijn in principe enorm soortenrijk, en dat komt omdat ze arm zijn aan voedingsstoffen.

12.

De kalk ligt hier zowat aan de oppervlakte, er is geen invloed van voedselrijk water van bovengelegen akkers of

En dan kan het, zoals hier, na het stoppen van de bemesting, en het afvoeren van het maaisel, gebeuren dat er weer soortenrijke, bloemrijke graslanden zijn te bewonderen. In mei is het hoogtepunt: het geel van de harige ratelaar overheerst dan, verder groeien hier bevertjes en knoopkruiden, de grote centaurie, orchideeën, slangenkruid, duifkruid en beemdkroon, waarvan nog enkele exemplaren in bloei staan

Het Gerendal

Geleidelijk gaat het omhoog, aan onze linkerhand het Oombos tegen de steile, kalkrijke helling, rechts percelen grasland, dit is natuurgebied. Er staan nu nog alleen bosorchissen in bloei. Een maand geleden was het hier een ware bloemenzee. In de bermen bloeien wilde marjolein en agrimonie, in het veld rode klaver, gele morgenster, groot streepzaad; het kan niet op. Schaminée: “Hier werd intensief geboerd, het is overgedragen, het bemesten is gestopt en er is begonnen met hooien”. Verschralen, heet dat in jargon. “In tien jaar tijd is hier een groot biljartlaken omgevormd naar een soortenrijk grasland. Op een vierkante meter zie je al meer dan 20 verschillende soorten”.

Orchideeëntuin

Hoe hoger, hoe beter. De orchideeëntuin, in het centrale deel van het dal, is weliswaar gesloten vanwege corona, maar achter en voorbij de werkschuur van Staatsbosbeheer liggen een paar bloemrijke graslanden tegen de helling, veldjes die dichtbij het ideaal komen.

Dit grasland, de Laamhei, is een van de klassieke kalkgraslanden van het Mergelland, ooit boerenland, maar inmiddels al tientallen jaren in het bezit van Staatsbosbeheer.

Hier komen diverse soorten orchideeën voor, we zien de bosorchis samen met de grote muggenorchtis, en verder te veel om op te noemen. In mei weet je niet wat je ziet, zegt Schaminée. Het verhaal is duidelijk: minder stikstof (ammoniak eigenlijk) betekent: meer kleur en afwisseling.

Oombos

We slaan af, de helling op, door het Oombos. Op weg naar een contrast, hemelsbreed een paar honderd meter verder, de plateaus aan de andere kant van het bosje. Opeens zijn we weer in het domein van de intensieve landbouw. Stikstof in werking. Het andere uiterste. Zwaar bemeste zomen. Schaminée, cynisch voor zijn doen: “De brandnetels en de bramen lachen je tegemoet.

Requiem voor een conifeer

Jarenlang stond de minstens tien meter hoge conifeer naast de grote poort van ons IVN-home en wees de bezoekers als een soort poortwachter waar de ingang was. Plots was hij overbodig en moest hij geruimd worden. Dat doe je niet zomaar, het was een gigantisch exemplaar. Onze eigen bomendeskundigen zouden dat wel even fixen.

Tientallen meters staalkabel werden uitgerold en een hele bus vol gereedschappen stond gereed totdat het vonnis voltrokken werd.

Ik stond erbij en keek er naar. Ik met mijn ondeskundigheid dacht dat daar een hoogwerker aan te pas kwam.

Niks hoor, onze mannen hadden daar hun eigen systeem voor. De kabel werd gespannen. Iedereen aan de kant ?

De kettingzaag ging met oorverdovende herrie in de boom. De eerste keil werd eruit gezaagd. Nu het genadeschot.

Een diepe zaagsnede aan de achterkant. Statig kiepte onze reus naar voren, hangende aan de staalkabel. Toen hij de grond raakte klonk er een luid applaus van de toeschouwers. **KLASSE GEDAAN MANNEN.**

Een zelfde conifeer heb ik thuis in mijn tuin staan.

Die had ik ook graag weg, maar hoe ? Op de IVN- methode of toch met een hoogwerker.

Toch maar eens de ladder tegen de boom gezet en tot boven geklommen.

Een nest duiven was niet van mijn aanwezigheid gediend. Ze fladderden tegen mij op en nu komt het. Ik liet de ladder los en donderde de boom uit met de ribben over de sporten.

Resultaat : 4 gekneusde ribben. Eigen schuld zult u zeggen en gelijk hebt u.

Laat zulk werk aan mensen over die er verstand van hebben zoals wij die in onze vereniging hebben.

Je bent een rund als je op die leeftijd met een ladder stunt.

Dat moet ik mij ter harte nemen.

Frits Kusters.

15.

De reus is geveld en wordt verwerkt.

© Can Stock Photo - csp6410608

© Can Stock Photo - csp6410608

16.

Traditionele barbecue

Sinds enkele jaren is het de gewoonte om op de eerste zaterdag van september een barbecue te houden voor de actieve leden en hun partners. Op 5 september j.l. was het weer zover. Van te voren waren al veel leden aanwezig voor de voorbereidingen: tent opzetten, tafels en stoelen klaar zetten op corona-afstand en allerlei kleine karweitjes die nodig zijn om het feestje soepel te laten verlopen.

Dank aan onze penningmeester Frans die voor de bestellingen zorgde en dank aan de zoon van Pierre Tillmanns, René, die weer de barbecue bediende..En natuurlijk dank aan Jo voor koffie en drank en aan iedereen die de handjes liet wapperen en een positieve bijdrage leverde.

17.

De laatste buxusmot

Biodiversiteit is het woord van het jaar.

Overall kom je het tegen, je zou zeggen dat hoe meer planten, dieren en dus insecten er zijn, hoe beter, maar nee.

Opeens is daar de letterzetter en de processierups .

Zijn die weg , komt de buxusmot. Tik het woord in op google en je krijgt tig pagina's te zien met " verantwoorde " bestrijdingsmiddelen.

Ik moet daar niks van hebben, en zet ook de hogedrukspuit niet op de buxus. Ten eerste vind ik het een mooie vlinder en ten tweede krijgen we een ander klimaat en moeten we ons daaraan aanpassen.

Dan maar geen buxus. Ik wil jullie niet onthouden wat er in onze tuin plaats vond.

We hebben naast de vijver een mini buxushaagje. Dat ziet er aan de buitenkant best nog redelijk uit. Binnenin zitten huisjesslakken die de dode blaadjes opruimen.

Nou moet ik zeggen dat onze tuin niet voor een straatprijs voor de mooiste tuin in aanmerking zal komen. Maar wat de biodiversiteit betreft maak ik een goede kans.

Rond het middaguur verzamelden zich kool – en pimpelmezen, hegge- en huismussen en zelfs een winterkoninkje bij het haagje.

18.

Ook in de dakgoot en op de schutting van de buren zaten ze op de uitkijk.

Het bleek dat de motten zich aan het ontpoppen waren.

Een voor een fladderden ze uit de buxus en meteen werden ze uit de lucht geplukt. Zelfs de kikkers uit mijn vijver lusten ze rauw.

Prachtig om te zien hoe ze met een sprong over het water de vlinders naar beneden weten te halen. Na een half uur werd het rustiger.

Af en toe kwam er nog een verlaten vlinder, maar die wist ook niet te ontsnappen.

Wat een show. Ik heb ervan genoten. Wel sneu voor die buxusmotten dat ze zo'n kort leven beschoren zijn.

Op dit moment is er geen buxusmot meer te zien in de tuin, maar er zal vast nog wel eentje de aanslag overleefd hebben.

Volgend jaar dus weer een voorstelling.

Inmiddels zitten er nu al nieuwe blaadjes aan de haag.

Zo zie je maar weer, de natuur lost alle problemen vanzelf op.

In ieder geval in onze tuin.

Frits Kusters

TEVERENERHEIDE

TEVERENERHEIDE

Ook de Wormdalkids waren actief:

Op zaterdag 29 augustus en zaterdag 12 september mochten we weer een vleermuisexcursie organiseren. In verband met Coronavirus en het hoge aantal aanmeldingen hadden we besloten om de excursie in twee delen te splitsen. Bij de eerste excursie hadden we iets meer dan 30 deelnemers en bij de tweede excursie ruim 20 deelnemers. Blijkbaar was de excursie zo in trek dat bij de eerste excursie zelfs een journalist en fotograaf bij de deelnemers waren en wij in de krant met een mooi artikel en foto's stonden.

Beide excursies begonnen we met een bekertje ranja en zelfgebakken vleermuiskoekjes. Daarna werden vragen gesteld aan de kinderen om te kijken wat ze al wisten over vleermuizen. Er werden nog meer wetenswaardigheden verteld en er werd luister bijgezet met twee opgezette vleermuizen. Die kregen de nodige belangstelling en niet alleen van de kinderen. Tevens mochten de kinderen ervaren hoe het is om een vleermuis te zijn. Geblinddoekt moesten ze zelf een geluidje maken en door elkaar gaan lopen zonder te botsen. Dat bleek toch niet zo eenvoudig tot groot genoegen van de ouders.

Tot slot gingen we echt op zoek naar deze bijzondere dieren. Gewapend met 2 batdetectors liepen we door het bos richting de eerste van de drie locaties die we zouden bezoeken.

Dank zij het geweldige weer, op beide dagen, lieten de vleermuizen zich goed zien. Zeer tot vreugde van alle deelnemers en gidsen.

Iedereen ging dan ook enthousiast en tevreden naar huis.

Team Wormdalkids:

Sylvia, Bianca, José, Heidi, Sabine en Jean.

Oh ja niet te vergeten onze stagiaire Dilayla bij de tweede excursie.

23.

Lid worden van IVN De Oude Landgraaf?

Vul hier s.v.p uw gegevens in en stuur het formulier naar het secretariaat.

Naam:	Voorletters:	M/V
Adres:	Postcode:	
Woonplaats:	Telefoon:	
E-mail:	Roepnaam:	
Geb.dat.:		

Meldt zich ingaande _____ aan als: (maak s.v.p. een keuze)
O Begunstiger (vrije gave van minimaal €10,- per jaar). U ontvangt 4 x per jaar de INFO.

O Lid/donateur: de contributie bedraagt € 25,- per jaar. Hierin is een abonnement op De Natuurgids ingesloten (8x per jaar) en 4x per jaar het verenigingsblad de INFO.

O Actief lid, als lid van één van onderstaande werkgroepen. Contributie ook € 25,- per jaar. U wordt dan landelijk lid en ontvangt extra 4 x per jaar het blad Mens en Natuur (naast INFO en De Natuurgids).

Werkgroepen:

O Wandelwerkgroep

O Vogelwerkgroep

O Paddenwerkgroep

Voor € 3,- per jaar kan een gezinslid ook lid/donateur worden. Dan s.v.p. de gegevens van deze persoon toevoegen.

Datum: _____ Handtekening _____

24.